Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

14 päivänä maaliskuuta 2013*

Kilpailu — SEUT 101 artiklan 1 kohta — Vastaavan kansallisen lainsäädännön soveltaminen — Unionin tuomioistuimen toimivalta — Vakuutusyhtiön ja autokorjaamojen kahdenväliset sopimukset, jotka koskevat korjauspalvelun tuntihintoja — Hintojen korottaminen näiden korjaamojen vakuutuksenvälittäjinä vakuutusyhtiön lukuun tekemien vakuutussopimusten lukumäärän perusteella — Käsite ”sopimus, jonka tarkoituksena on rajoittaa kilpailua”

Asiassa C-32/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Unkari) on esittänyt 13.10.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 21.1.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Allianz Hungária Biztosító Zrt.,

Generali-Providencia Biztosító Zrt.,

Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége,

Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft ja

Paragon-Alkusz Zrt., joka on Magyar Opelkereskedők Bróker Kft:n oikeudellinen seuraaja

vastaan

Gazdasági Versenyhivatal,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit M. Ilešič (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, M. Safjan ja M. Berger,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.6.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Allianz Hungária Biztosító Zrt., edustajinaan ügyvéd Z. Hegymegi-Barakonyi ja ügyvéd P. Vörös,

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

— Generali-Providencia Biztosító Zrt., edustajinaan ügyvéd G. Fejes ja ügyvéd L. Scheuer-Szabó,

— Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehrér, K. Szíjjártó ja K. Molnár,

— Euroopan komissio, asiamiehinään V. Bottka, L. Malferrari ja M. Kellerbauer,

— EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinään X. Lewis ja M. Schneider,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.10.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 101 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä yhtiöt Allianz Hungária Biztosító Zrt. (jäljempänä Allianz), Generali-Providencia Biztosító Zrt. (jäljempänä Generali), Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft (jäljempänä Peugeot Márkakereskedők) ja Paragon-Alkusz Zrt., joka on Magyar Opelkereskedők Bróker Kft:n oikeudellinen seuraaja, (jäljempänä Opelkereskedők) sekä Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége -niminen yhdistys (jäljempänä GÉMOSZ) ja toisaalta Gazdasági Versenyhivatal (kilpailuvirasto, jäljempänä GVH) ja jossa on kyseessä viimeksi mainitun tekemä päätös, jolla määrättiin sakkoja näille yrityksille ja Porsche Biztosítási Alkusz Kft:lle (jäljempänä Porsche Biztosítási), koska ne olivat tehneet tarkoitukseltaan kilpailunvastaisia sopimuksia (jäljempänä riidanalainen päätös).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unkarin säännöstö

3 Vilpillisen markkinakäyttäytymisen ja kilpailunrajoitusten kieltämisestä vuonna 1996 annetun lain nro LVII (A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény, jäljempänä Tpvt) johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

”Yleinen etu, joka liittyy markkinoilla olevan kilpailun säilyttämiseen, joka edesauttaa taloudellista tehokkuutta ja sosiaalista kehitystä, sekä kuluttajien ja hyvää liiketapaa noudattavien yritysten etu edellyttävät, että valtio takaa lainsäädännön avulla terveen ja vapaan taloudellisen kilpailun. Tämä edellyttää, että kilpailuoikeuden alalla vahvistetaan säännöt, joissa kielletään markkinakäytännöt, jotka ovat reilun kilpailun vaatimusten vastaisia tai joilla rajoitetaan taloudellista kilpailua, estetään kilpailulle haitalliset yrityskeskittymät ja valvotaan vaadittujen organisatoristen ja menettelyllisten edellytysten noudattamista. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi parlamentti – ottaen huomioon vaatimuksen Euroopan yhteisön kilpailulainsäädännön ja Unkarin kilpailuoikeuden perinteiden lähentämisestä – antaa seuraavan lain – –.”

4 Tpvt:n 11 §:n, jonka otsikko on ”Kilpailua rajoittavien sopimusten kieltäminen”, 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yhdenmukaistetut menettelytavat ja yritysten yhteenliittymien sekä julkisoikeudellisten elinten, yhdistysten ja muiden vastaavien yhteenliittymien päätökset – –, joilla on tarkoitus estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai joista seuraa tai voi seurata, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy. Tällaisiksi ei katsota sopimuksia, jotka on tehty sellaisten yritysten välillä, jotka eivät ole toisistaan riippumattomia.

2. Kiellettyjä ovat erityisesti

a) osto- tai myyntihintojen tai muiden kauppaehtojen vahvistaminen suoraan tai välillisesti

b) tuotannon, jakelun, teknisen kehityksen tai investointien rajoittaminen tai valvonta

c) hankintamarkkinoiden jakaminen, hankintamahdollisuuksien rajoittaminen sekä se, että tiettyjä kuluttajia estetään ostamasta tiettyjä tuotteita

d) markkinoiden jakaminen, myynnin poissulkeminen tai myyntitapoja koskevien mahdollisuuksien rajoittaminen

[kumottu]

f) markkinoille pääsyn estäminen

g) sopimuspuolten syrjiminen arvoltaan tai luonteeltaan samankaltaisissa liiketoimissa muun muassa hintojen, maksuaikojen, myynti- tai ostoehtojen tai -tapojen osalta siten, että tiettyjen sopimuspuolten kilpailuasemaa heikennetään

h) sellaisten velvoitteiden asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, joilla ei niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ole yhteyttä tällaisten sopimusten kohteeseen.”

5 Tpvt:tä koskevan hallituksen esityksen mukaan kyseinen 11 § voitiin perustella seuraavilla näkemyksillä:

”Kilpailuoikeuden alalla on odotettavissa merkittäviä muutoksia, joilla on hyvin tärkeitä taloudellisia vaikutuksia. Muutosten pääasiallisena syynä on lainsäädännön yhdenmukaistaminen. – – ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklassa ilmaistaan kartelleja koskeva yleinen kielto ja siinä kielletään sekä horisontaaliset kartellit että vertikaaliset kartellit. – – Hallituksen esityksessä – kuten pääomamarkkinoista annetussa laissa ja ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklassa – vahvistetaan kartellien alalla kieltoperiaate. Tämä tarkoittaa, että säännöstössä vahvistetaan yleinen periaate, jonka mukaan kartellit ovat kiellettyjä, ja omaksutaan poikkeuksia koskeva järjestelmä. – – Hallituksen esityksen 11 §:n 1 momentissa ei kielletä ainoastaan kaikkia toimia, joilla rajoitetaan kilpailua tai suljetaan pois (estetään) kilpailu, kuten pääomamarkkinoista annetussa laissa, vaan ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan nojalla myös kaikki toimet, jotka vääristävät kilpailua. – – Kartelleja koskevan yleisen kiellon lisäksi hallituksen esityksessä – joka perustuu pääomamarkkinoista annetussa laissa ja ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklassa omaksuttuun sääntelyratkaisuun – laaditaan ei-tyhjentävä luettelo, johon sisältyy esimerkkejä tyypillisistä kilpailua rajoittavista sopimuksista. Tämä luettelo on pääomamarkkinoista annettuun lakiin sisältyvää luetteloa kattavampi ja samankaltainen kuin ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaan sisältyvä luettelo yhteistoimintajärjestelyistä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

6 Unkarilaiset vakuutusyhtiöt, erityisesti Allianz ja Generali, sopivat kerran vuodessa korjaamojen kanssa korjauspalveluihin sovellettavista ehdoista ja hinnoista, jotka vakuutusyhtiö suorittaa vakuutettujen autojen vahinkotapauksissa. Nämä korjaamot voivat siten suorittaa korjaukset suoraan, jos ne soveltavat vakuutusyhtiön kanssa sovittuja edellytyksiä ja hintoja.

7 Vuoden 2002 lopusta lukien lukuisat autojen valtuutetut jälleenmyyjät, jotka toimivat myös korjaamoina, antoivat GÉMOSZin (kansallinen valtuutettujen jälleenmyyjien yhteenliittymä) tehtäväksi neuvotella vuosittain niiden nimissä vakuutusyhtiöiden kanssa puitesopimukset, joissa vahvistetaan kolariajoneuvojen korjauksista maksettavat tuntihinnat.

8 Näillä jälleenmyyjillä on vakuutusyhtiöihin kaksijakoinen sopimussuhde. Yhtäältä ne korjaavat vakuutetut kolariajoneuvot vakuutusyhtiöiden lukuun, ja toisaalta ne toimivat vakuutusyhtiöiden lukuun välittäjinä tarjoamalla asiakkailleen niiden omien vakuutusmeklareiden tai niihin sidossuhteessa olevien vakuutusmeklareiden toimeksisaajan ominaisuudessa autovakuutuksia ajoneuvojen myynnin tai korjauksen yhteydessä.

9 GÉMOSZ ja Allianz tekivät vuosina 2004 ja 2005 keskenään puitesopimuksia. Viimeksi mainittu teki myöhemmin vielä puitesopimusten perusteella kyseisten jälleenmyyjien kanssa erilliset sopimukset. Viimeksi mainituissa sopimuksissa määrättiin, että jälleenmyyjien kolariajoneuvojen korjauksesta saamia hintoja korotettiin, jos Allianzin puolesta myytyjen autovakuutusten määrä ylitti tietyn prosenttiosuuden jälleenmyyjän myymien vakuutusten kokonaismäärästä.

10 Generali ei tehnyt tuona ajanjaksona puitesopimuksia GÉMOSZin kanssa, vaan se teki kunkin jälleenmyyjän kanssa erilliset sopimukset. Vaikka näihin sopimuksiin ei sisältynyt Allianzin sopimuksiin sisältyvien ehtojen kaltaista kirjallista ehtoa hintojen korotuksesta, GVH on kuitenkin todennut, että käytännössä Generali tarjosi vastaavia myyntikannustimia.

11 GVH totesi riidanalaisessa päätöksessään, että kyseiset sopimukset sekä viiden pääasian kantajan ja Porsche Biztosításin tekemät muut sopimukset olivat Tpvt:n 11 §:n vastaisia. Nämä sopimukset voidaan ryhmitellä seuraavalla tavalla:

— horisontaaliset sopimukset, joita ovat GÉMOSZin vuosina 2003–2005 tekemät kolme päätöstä, joissa määritettiin vakuutusyhtiöiltä veloitettavat ”ohjehinnat” autojen merkkiliikkeiden tekemistä kolariajoneuvojen korjauksista

— GÉMOSZin ja Allianzin väliset vuosina 2004 ja 2005 tehdyt puitesopimukset sekä Allianzin ja Generalin tänä samana ajanjaksona eräiden merkkiliikkeiden kanssa tekemät erilliset sopimukset, joiden mukaan korjauspalveluista maksettava tuntihinta määräytyi allekirjoitettujen vakuutussopimuksen määrän perusteella

— Allianzin ja Generalin ja toisaalta Peugeot Márkakereskedőkin, Opelkereskedőkin ja Porsche Biztosításin, jotka toimivat vakuutusmeklareina, väliset vuosina 2000–2005 tehdyt sopimukset, joilla pyrittiin vaikuttamaan viimeksi mainittujen käytäntöihin erityisesti siten, että niissä määrättiin autovakuutussopimusten vähimmäismäärästä tai -prosenttiosuudesta, joka vakuutusmeklareiden oli hankittava tiettynä ajanjaksona, sekä vakuutusmeklareiden palkkiosta, jotka oli porrastettu vakuutusyhtiölle hankittujen sopimuksen lukumäärän perusteella.

12 GVH katsoi, että tämän sopimusten kokonaisuuden tarkoituksena oli, tarkasteltiinpa niitä yhdessä tai erikseen, rajoittaa kilpailua autovakuutusten markkinoilla ja ajoneuvojen korjauspalvelujen markkinoilla. GVH katsoi, että koska kyseiset sopimukset eivät vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, SEUT 101 artiklaa ei voitu soveltaa niihin, ja että niiden lainvastaisuus perustui näin ollen yksinomaan kansalliseen kilpailuoikeuteen. Todettuaan sopimukset lainvastaisiksi se kielsi kyseisten käytäntöjen jatkamisen ja määräsi Allianzille 5 319 000 000 Unkarin forintin (HUF), Generalille 1 046 000 000 HUF:n, GÉMOSZille 360 000 000 HUF:n, Peugeot Márkakereskedőkille 13 600 000 HUF:n ja Opelkereskedőkille 45 000 000 HUF:n sakot.

13 Pääasian valittajien nostettua asiassa kumoamiskanteen Fővárosi Bíróság (Budapestin alioikeus) muutti osittain riidanalaista päätöstä, jonka Fővárosi Ítélőtábla (Budapestin ylioikeus) kuitenkin palautti entiselleen sille tehdyn valituksen johdosta antamassaan ratkaisussa.

14 Pääasian valittajat tekivät viimeksi mainitusta ratkaisusta valituksen Legfelsőbb Bíróságiin (ylin oikeus) ja väittivät erityisesti, että kyseisten sopimusten tarkoituksena ei ollut rajoittaa kilpailua.

15 Legfelsőbb Bíróság huomauttaa ensinnäkin, että Tpvt:n 11 §:n 1 momentin sanamuoto on lähes sama kuin SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja että sillä, miten Tpvt:n 11 §:ää tulkitaan kyseisten sopimusten osalta, on lisäksi vaikutusta siihen, miten tässä jäsenvaltiossa vastaisuudessa tulkitaan SEUT 101 artiklaa. Tämä tuomioistuin korostaa lisäksi, että on selvä intressi siihen, että unionin oikeudesta omaksuttuja säännöksiä ja käsitteitä tulkitaan yhdenmukaisesti. Legfelsőbb Bíróság toteaa toiseksi, että unionin tuomioistuin ei ole vielä lausunut siitä, voidaanko pääasian kohteena olevan kaltaisten sopimusten katsoa olevan ”sopimuksia, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla”.

16 Legfelsőbb Bíróság on siksi päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voidaanko SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina kiellettyinä sopimuksina, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla, pitää sellaisia vakuutusyhtiön ja eräiden autokorjaamojen tai vakuutusyhtiön ja autokorjaamojen yhteenliittymän välisiä kahdenvälisiä sopimuksia, joiden mukaan vakuutusyhtiön autokorjaamolle maksama vakuutusyhtiön vakuuttamien ajoneuvojen korjauspalvelun tuntihinta riippuu muun muassa siitä, kuinka monta vakuutussopimusta vakuutusyhtiö on tämän vakuutusyhtiön puolesta vakuutuksenvälittäjänä toimivan autokorjaamon välityksellä tehnyt ja mikä on niiden prosenttiosuus kaikista tehdyistä sopimuksista?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

17 Allianz, Generali, Unkarin hallitus ja Euroopan komissio katsovat, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymykseen, vaikka SEUT 101 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa pääasiaan siksi, että pääasian kohteena olevilla sopimuksilla ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

18 Komissio, jota Generali ja Unkarin hallitus ovat suullisessa käsittelyssä tältä osin tukeneet, tukeutuu siihen, että SEUT 101 artiklan ja Tpvt:n 11 §:n välillä on erityinen yhteys, joka johtuu paitsi siitä, että niissä käytetään samoja käsitteitä, myös perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2003 (EYVL L 1, s. 1) perustetusta kilpailuoikeuden hajautetusta soveltamisjärjestelmästä. Sen mukaan ennakkoratkaisupyynnöstä käy lisäksi ilmi, että ennakkoratkaisun saatuaan Legfelsőbb Bíróság noudattaa unionin tuomioistuimen lähestymistapaa ja soveltaa sitä yhdenmukaisesti sekä täysin valtionsisäisiin tilanteisiin että tilanteisiin, joissa sovelletaan samanaikaisesti SEUT 101 artiklaa. Allianz toteaa erityisesti, että unionilla on intressi siihen, että Tpvt:n 11 §:n kaltaista unionin oikeudesta omaksuttua säännöstä tulkitaan yhdenmukaisesti.

19 Tästä on muistutettava, että unionin tuomioistuimella on SEUT 267 artiklan nojalla toimivalta antaa ennakkoratkaisuja perussopimusten ja unionin toimielinten säädösten tulkinnasta. Tuossa artiklassa perustetun unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön yhteydessä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Näin ollen on niin, että silloin, kun kansallisten tuomioistuinten esittämät ennakkoratkaisukysymykset koskevat unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkintaa, unionin tuomioistuimen on lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. asia C-482/10, Cicala, tuomio 21.12.2011, 15 ja 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, Kok., s. I-14139).

20 Unionin tuomioistuin on tämän oikeuskäytännön nojalla useaan otteeseen katsonut, että sillä on toimivalta ratkaista unionin oikeuden säännöksiä tai määräyksiä koskevat ennakkoratkaisupyynnöt sellaisissa tapauksissa, joissa pääasian tosiseikat jäävät unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle mutta joissa unionin oikeuden säännöksiä tai määräyksiä sovelletaan kansallisen lainsäädännön nojalla, kun kansallisessa lainsäädännössä noudatetaan unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja täysin

jäsenvaltion sisäisten tilanteiden ratkaisemiseksi. Tällaisissa tapauksissa unionilla on selvä intressi sen osalta, että unionin oikeudesta omaksuttuja säännöksiä ja käsitteitä tulkitaan yhdenmukaisesti, jotta vältettäisiin myöhemmät tulkintaerot, eikä tämä riipu siitä, missä olosuhteissa näitä säännöksiä ja käsitteitä sovelletaan (ks. vastaavasti mm. yhdistetyt asiat C-297/88 ja C-197/89, Dzodzi, tuomio 18.10.1990, Kok. Ep. X, s. 555, Kok., s. I-3763, 37 kohta; asia C-28/95, Leur-Bloem, tuomio 17.7.1997, Kok., s. I-4161, 27 ja 32 kohta; asia C-1/99, Kofisa Italia, tuomio 11.1.2001, Kok., s. I-207, 32 kohta; asia C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, tuomio 14.12.2006, Kok., s. I-11987, 19 kohta; asia C-280/06, ETI ym., tuomio 11.12.2007, Kok., s. I-10893, 21 kohta; asia C-352/08, Modehuis A. Zwijnenburg, tuomio 20.5.2010, Kok., s. I-4303, 33 kohta ja asia C-603/10, Pelati, tuomio 18.10.2012, 18 kohta).

21 Nyt käsiteltävästä ennakkoratkaisupyynnöstä on todettava, että Tpvt:n 11 §:n 1 ja 2 momentissa toistetaan täysin SEUT 101 artiklan 1 kohdan olennainen sisältö. Lisäksi Tpvt:n johdanto-osasta ja sen taustalla olevasta hallituksen esityksestä käy selvästi ilmi, että Unkarin lainsäätäjän tarkoituksena oli yhdenmukaistaa kansallinen kilpailuoikeus unionin kilpailuoikeuden kanssa ja että erityisesti kyseisen 11 §:n 1 momentin tarkoituksena on kieltää ”ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan nojalla”, josta on tullut SEUT 101 artikla, ”kaikki toimet, jotka vääristävät kilpailua”. Siten on selvää, että kansallinen lainsäätäjä on päättänyt soveltaa samanlaista kohtelua valtionsisäisiin tilanteisiin ja tilanteisiin, joihin sovelletaan unionin oikeutta.

22 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että Legfelsőbb Bíróság katsoo, että Tpvt:n 11 §:n 1 kohtaan sisältyviä käsitteitä on todellakin tulkittava samalla tavalla kuin SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastaavia käsitteitä ja että unionin tuomioistuimen kyseisistä käsitteistä tekemät tulkinnat sitovat sitä tältä osin.

23 Näin ollen on todettava, että unionin tuomioistuimella on toimivalta vastata esitettyyn kysymykseen, joka koskee SEUT 101 artiklan 1 kohdan tulkintaa, vaikka tätä määräystä ei sovelleta suoraan pääasian kohteena olevaan tilanteeseen.

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

24 Unkarin hallitus väittää, että ennakkoratkaisupyyntöä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska kansallisen tuomioistuimen selostamat tosiseikat eivät sisällä kaikkia tarvittavia seikkoja, jotta unionin tuomioistuin voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyyn kysymykseen. Tämä hallitus väittää erityisesti, että arvioitaessa, oliko ennakkoratkaisupyynnössä tarkoitettujen kahdenvälisten sopimusten tarkoituksena kilpailun rajoittaminen, on otettava huomioon paitsi nämä sopimukset myös koko sopimusjärjestelmä samoin kuin se seikka, että sopimukset lujittavat toisiaan.

25 EFTAn valvontaviranomainen ei väitä, että ennakkoratkaisupyyntö olisi jätettävä tutkimatta, mutta se huomauttaa samoin, että kansallinen tuomioistuin ei täsmennä pääasian kohteena olevien sopimusten taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä, minkä vuoksi sille on vaikea antaa hyödyllistä ratkaisua.

26 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok., s. I-2099, 39 kohta; yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok., s. I-11421, 25 kohta ja asia C-180/11, Bericap Záródástechnikai, tuomio 15.11.2012, 58 kohta).

27 Erityisesti niiden tietojen osalta, jotka on toimitettava unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä, on niin, että paitsi että unionin tuomioistuimen on voitava antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä vastauksia näiden tietojen perusteella, niiden on myös mahdollistettava se, että jäsenvaltioiden hallitukset sekä muut tahot, joita asia koskee, voivat esittää huomautuksia Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti. Tätä varten on tarpeen, että kansallinen tuomioistuin määrittää esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostaa ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat (ks. asia C-25/11, Varzim Sol, tuomio 16.2.2012, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Ennakkoratkaisupyynnössä kuvataan kuitenkin riittävästi pääasiaan liittyviä oikeussääntöjä ja tosiseikkoja, ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tietojen perusteella voidaan määrittää, mitä esitetty kysymys koskee. Ne tahot, joita asia koskee, ovat siten voineet ennakkoratkaisupyynnön perusteella tosiasiallisesti esittää huomautuksensa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti, minkä unionin tuomioistuimelle esitettyjen huomautusten sisältö sitä paitsi osoittaa.

29 Lisäksi unionin tuomioistuin voi ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvien tietojen perusteella antaa Legfelsőbb Bíróságille hyödyllisen vastauksen. Tässä yhteydessä on aiheellista muistuttaa, että SEUT 267 artiklassa, joka perustuu kansallisten tuomioistuimien ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, tarkoitetussa menettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävä rajoittuu niiden unionin oikeuden säännösten ja määräysten, joita ennakkoratkaisupyyntö koskee, eli nyt käsiteltävässä asiassa SEUT 101 artiklan 1 kohdan, tulkintaan. Siten ei ole unionin tuomioistuimen vaan Legfelsőbb Bíróságin tehtävänä soveltaa tätä tulkintaa käsiteltävässä asiassa ja arvioida lopullisesti, onko – kun otetaan huomioon kaikki pääasian tilanteen tunnusomaiset merkitykselliset seikat ja sen oikeudellinen ja taloudellinen asiayhteys – kyseisten sopimuksen tarkoituksena kilpailun rajoittaminen. Vaikka siis katsottaisiinkin, että ennakkoratkaisupyynnössä ei selosteta riittävän yksityiskohtaisesti näitä seikkoja ja tätä asiayhteyttä kyseisen arvioinnin suorittamiseksi, tällaisella puutteella ei ole vaikutusta unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklassa uskotun tehtävän hoitamiseen.

30 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

31 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko SEUT 101 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kahdenvälisten sopimusten, joilla autovakuutusyhtiöt sopivat joko autokorjaamoina toimivien autojen valtuutettujen jälleenmyyjien tai viimeksi mainittuja edustavan yhdistyksen kanssa tuntihinnasta, jonka vakuutusyhtiö maksaa vakuuttamiensa ajoneuvojen korjauksesta, ja joiden mukaan tämä hinta riippuu muun muassa siitä, kuinka monta vakuutussopimusta jälleenmyyjä on tehnyt tämän vakuutusyhtiön puolesta vakuutuksenvälittäjänä ja mikä on niiden prosenttiosuus kaikista tehdyistä sopimuksista, voidaan katsoa olevan tässä määräyksessä tarkoitettuja ”tarkoitukseen perustuvia” kilpailunrajoituksia.

32 Allianz ja Generali väittävät, että tällaiset sopimukset eivät ole ”tarkoitukseen perustuvia” kilpailunrajoituksia ja että niiden voidaan katsoa olevan SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastaisia ainoastaan, jos osoitetaan, että niillä todella voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia. Sitä vastoin Unkarin hallitus ja komissio esittävät, että ennakkoratkaisupyyntöön vastataan myöntävästi. EFTAn valvontaviranomainen katsoo, että kysymykseen annettava vastaus riippuu kyseisten sopimusten vahingollisuudesta kilpailulle, minkä arviointi kuuluu ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

33 Aluksi on muistutettava, että voidakseen kuulua SEUT 101 artiklan 1 kohdassa esitetyn kiellon soveltamisalaan sopimuksen on oltava sellainen, että sen ”tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla tai [siitä] seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla”. Asiassa 56/65, LTM, 30.6.1966 annetusta tuomiosta (Kok., s. 337, Kok. Ep. I, s. 251) lähtien

vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämän edellytyksen vaihtoehtoisuus, joka osoitetaan konjunktiolla ”tai”, johtaa siihen, että ensiksi on tarkasteltava sopimuksen tarkoitusta ottaen huomioon se taloudellinen asiayhteys, jossa sitä on sovellettava.

34 Jos siis sopimuksen tarkoitus todetaan kilpailunvastaiseksi, sopimuksen vaikutuksia kilpailuun ei ole tarpeen tutkia. Jos sopimuksen sisällön tarkastelusta ei kuitenkaan ilmene riittävää vahingollisuutta kilpailulle, on tutkittava sen vaikutuksia, ja jotta kielto koskisi sopimusta, on edellytettävä niiden eri seikkojen olemassaoloa, jotka osoittavat, että kilpailu on tosiasiallisesti estynyt, rajoittunut tai vääristynyt tuntuvasti (ks. asia C-8/08, T-Mobile Netherlands ym., tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4529, 28 ja 30 kohta; yhdistetyt asiat C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services ym. v. komissio ym., tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9291, 55 kohta; yhdistetyt asiat C-403/08 ja C-429/08, Football Association Premier League ym., tuomio 4.10.2011, 135 kohta, Kok., s. I-9083 ja asia C-439/09, Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, tuomio 13.10.2011, 34 kohta, Kok., s. I-9419).

35 Erottelu ”tarkoitukseen perustuvan rikkomisen” ja ”vaikutukseen perustuvan rikkomisen” välillä liittyy siihen, että tiettyjen yritysten välisten yhteistoimintamuotojen voidaan jo luonteensa puolesta katsoa haittaavan kilpailun normaalia toimintaa (ks. asia C-209/07, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, tuomio 20.11.2008, Kok., s. I-8637, 17 kohta; em. asia T-Mobile Netherlands ym., tuomion 29 kohta ja asia C-226/11, Expedia, tuomio 13.12.2012, 36 kohta).

36 Sen arvioimiseksi, merkitseekö sopimus ”tarkoitukseen perustuvaa” kilpailunrajoitusta, on tarkasteltava sen lausekkeiden sisältöä, sen tavoitteita sekä sen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä (ks. em. yhdistetyt asiat GlaxoSmithKline Services ym. v. komissio, tuomion 58 kohta; em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 136 kohta ja em. asia Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, tuomion 35 kohta). Kyseistä asiayhteyttä arvioitaessa on myös otettava huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseisten markkinoiden toimintaan ja rakenteeseen liittyvät tosiasialliset olosuhteet (ks. em. asia Expedia, tuomion 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Lisäksi on huomattava, että vaikka osapuolten aikomuksia ei olekaan tarpeen ottaa huomioon sen määrittämisessä, onko kyseisen sopimuksen tarkoitus kilpailua rajoittava vai ei, mikään ei estä kilpailuviranomaisia tai kansallisia ja unionin tuomioistuimia ottamasta niitä huomioon (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat GlaxoSmithKline Services ym. v. komissio, tuomion 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Unionin tuomioistuin on lisäksi jo todennut, että siihen, että sopimuksen tarkoitus on kilpailunvastainen, riittää se, että sopimus on omiaan vaikuttamaan kielteisesti kilpailuun, eli sen on toisin sanoen oltava konkreettisesti omiaan estämään kilpailu yhteismarkkinoilla tai rajoittamaan tai vääristämään sitä. Sillä, aiheutuuko tällainen vaikutus todellisuudessa ja missä määrin niin on, voi olla merkitystä ainoastaan laskettaessa mahdollisten sakkojen suuruutta ja arvioitaessa vahingonkorvausvaatimusta (ks. em. asia T-Mobile Netherlands ym., tuomion 31 kohta).

39 Ennakkoratkaisupyynnössä tarkoitetuista sopimuksista on todettava, että ne koskevat tuntihintaa, joka vakuutusyhtiön on maksettava autokorjaamoina toimiville autojen valtuutetuille jälleenmyyjille autojen korjauksesta vahinkotapauksissa. Niissä määrätään, että tätä hintaa korotetaan jälleenmyyjän vakuutusyhtiön puolesta myymien vakuutussopimusten lukumäärän ja prosenttiosuuden perusteella.

40 Tällaisissa sopimuksissa liitetään siten kolariajoneuvojen korjauspalvelusta suoritettava korvaus autovakuutusten välitykseen. Tämän yhteyden perustaminen kahden erillisen palvelun välille on mahdollista sen erityisen seikan vuoksi, että jälleenmyyjät toimivat suhteissaan vakuutusyhtiöihin kahdella tapaa eli vakuutuksenvälittäjinä tai vakuutusmeklareina tarjotessaan asiakkailleen autovakuutuksia ajoneuvoja myydessään tai korjatessaan ja toisaalta autokorjaamoina korjatessaan kolaroituja ajoneuvoja vakuutusyhtiöiden lukuun.

41 Vaikka tällainen yhteys kahden pääsääntöisesti itsenäisen toiminnan välillä ei tarkoita automaattisesti sitä, että kyseisen sopimuksen tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen, sillä saattaa kuitenkin olla tärkeä merkitys arvioitaessa, haittaako tämä sopimus luonteensa puolesta kilpailun normaalia toimintaa, mistä on kyse erityisesti, jos kyseisten toimintojen itsenäisyys on välttämätöntä tälle toiminnalle.

42 Lisäksi on otettava huomioon se, että tällainen sopimus on omiaan vaikuttamaan kaksiin eikä vain yksiin markkinoihin eli käsiteltävässä asiassa autovakuutusten markkinoihin ja ajoneuvojen korjauspalvelujen markkinoihin ja että sen tarkoitusta on näin ollen arvioitava molempien kyseisten markkinoiden osalta.

43 Tässä yhteydessä on korostettava aluksi, että – toisin kuin Allianz ja Generali näyttäisivät katsovan – se seikka, että kyseessä ovat molemmissa tapauksissa vertikaaliset suhteet, ei sulje mitenkään pois sitä mahdollisuutta, että pääasian kohteena oleva sopimus voi olla ”tarkoitukseen perustuva” kilpailunrajoitus. Vaikka näet vertikaaliset sopimukset usein haittaavat luonteensa vuoksi kilpailua horisontaalisia sopimuksia vähemmän, myös niihin voi kuitenkin tietyissä olosuhteissa sisältyä erityisen korkea kilpailun rajoittamisen mahdollisuus. Oikeuskäytännössä onkin jo todettu useaan kertaan, että vertikaalisen sopimuksen tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen (ks. yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966, Kok. Ep. I, s. 275, Kok., s. 429; asia 19/77, Miller International Schallplatten v. komissio, tuomio 1.2.1978, ei käännetty suomeksi, Kok., s. 131; asia 243/83, Binon, tuomio 3.7.1985, ei käännetty suomeksi, Kok., s. 2015 ja em. asia Pierre Fabre Dermo-Cosmétique).

44 Arvioitaessa pääasian kohteena olevien sopimusten tarkoitusta autovakuutusten markkinoiden kannalta on todettava, että Allianzin ja Generalin kaltaiset vakuutusyhtiöt pyrkivät tällaisten sopimusten avulla säilyttämään markkinaosuutensa tai lisäämään sitä.

45 On selvää, että jos näiden kahden yhtiön välillä olisi horisontaalinen sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa, jonka tarkoituksena olisi markkinoiden jakaminen, tällaisen sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan olisi katsottava olevan tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, ja tästä aiheutuisi se, että myös tämän sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan toteuttamista varten tehdyt vertikaaliset sopimukset olisivat lainvastaisia. Allianz ja Generali kiistävät kuitenkin sen, että niiden välillä olisi sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa, ja väittävät, että riidanalainen päätös on tehty ilman tällaista sopimusta tai menettelytapaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää näiden väitteiden paikkansapitävyys ja arvioida, sikäli kuin tämä on kansallisen oikeuden nojalla mahdollista, onko olemassa riittävästi näyttöä, jotta voidaan katsoa, että Allianzin ja Generalin välillä on sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa.

46 On kuitenkin todettava, että vaikka näiden vakuutusyhtiöiden välillä ei olisi sopimusta tai yhdenmukaistettua menettelytapaa, on vielä selvitettävä, ilmeneekö pääasiassa kyseessä olevien vertikaalisten sopimusten tarkastelusta, kun otetaan huomioon niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, riittävä vahingollisuus kilpailulle autovakuutusten markkinoilla, jotta niiden voidaan katsoa olevan tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus.

47 Näin voisi olla erityisesti, jos – kuten Unkarin hallitus väittää – kansallisessa lainsäädännössä vakuutuksenvälittäjinä tai vakuutusmeklareina toimiville jälleenmyyjille annettu rooli edellyttää viimeksi mainittujen itsenäisyyttä vakuutusyhtiöihin nähden. Unkarin hallitus toteaa tässä yhteydessä, että kyseiset jälleenmyyjät eivät toimi vakuutusyhtiön vaan vakuutuksenottajan nimissä ja niiden tehtävänä on ehdottaa vakuutuksenottajalle eri vakuutusyhtiöiden tarjoamasta valikoimasta tälle parhaiten soveltuvaa vakuutusta. Kansallisen tuomioistuimen asiana on selvittää, ovatko pääasiassa kyseessä olevat sopimukset näissä olosuhteissa ja kyseisten vakuutuksenottajien odotusten perusteella omiaan häiritsemään merkitsevällä tavalla autovakuutusten markkinoiden asianmukaista toimintaa.

48 Lisäksi nämä sopimukset olisivat tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, mikäli kansallinen tuomioistuin katsoisi olevan todennäköistä, että taloudellisen asiayhteyden perusteella kilpailu kyseisillä markkinoilla poistettaisiin tai sitä heikennettäisiin vakavalla tavalla kyseisten sopimuksen tekemisen seurauksena. Voidakseen arvioida tällaisen seurauksen vaaraa kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon muun muassa näiden markkinoiden rakenne, vaihtoehtoisten jälleenmyyntikanavien olemassaolo ja niiden vastaava merkitys sekä kyseisten yhtiöiden markkinavoima.

49 Arvioitaessa lopuksi pääasiassa kyseessä olevien sopimusten tarkoitusta ajoneuvojen korjauspalvelujen markkinoiden kannalta on otettava huomioon se, että nämä sopimukset on ilmeisesti tehty GÉMOSZin vuosina 2003–2005 tekemissä kolmessa päätöksessä vahvistettujen ”ohjehintojen” perusteella. Tässä asiayhteydessä on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä määrittää näiden päätösten täsmällinen luonne ja vaikutus (ks. vastaavasti asia C-260/07, Pedro IV Servicios, tuomio 2.4.2009, Kok., s. I-2437, 78 ja 79 kohta).

50 Mikäli kansallinen tuomioistuin katsoisi, että GÉMOSZin kyseisenä ajanjaksona tekemien päätösten tarkoituksena oli todellakin rajoittaa kilpailua yhdenmukaistamalla ajoneuvojen korjauksesta maksettavat tuntihinnat ja että vakuutusyhtiöt ovat tarkoituksellisesti vahvistaneet nämä päätökset riidanalaisilla sopimuksilla, minkä voidaan olettaa tapahtuneen tapauksessa, jossa vakuutusyhtiö on tehnyt sopimuksen suoraan GÉMOSZin kanssa, kyseisten päätösten lainvastaisuus rasittaisi myös kyseisiä sopimuksia, joiden olisi näin ollen myös katsottava olevan tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus.

51 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kahdenvälisten sopimusten, joilla autovakuutusyhtiöt sopivat joko autokorjaamoina toimivien autojen valtuutettujen jälleenmyyjien tai viimeksi mainittuja edustavan yhdistyksen kanssa tuntihinnasta, jonka vakuutusyhtiö maksaa vakuuttamiensa ajoneuvojen korjauksesta, ja joiden mukaan tämä hinta riippuu muun muassa siitä, kuinka monta vakuutussopimusta jälleenmyyjä on tehnyt tämän vakuutusyhtiön puolesta vakuutuksenvälittäjänä ja mikä on niiden prosenttiosuus tehdyistä sopimuksista, voidaan katsoa olevan tässä määräyksessä tarkoitettuja ”tarkoitukseen perustuvia” kilpailunrajoituksia, jos näiden sopimusten sisällön ja tavoitteiden sekä niiden taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden tapauskohtaisesta ja konkreettisesta tarkastelusta ilmenee, että nämä sopimukset haittaavat jo luonteensa puolesta kilpailun normaalia toimintaa toisella näistä markkinoista.

Oikeudenkäyntikulut

52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kahdenvälisten sopimusten, joilla autovakuutusyhtiöt sopivat joko autokorjaamoina toimivien autojen valtuutettujen jälleenmyyjien tai viimeksi mainittuja edustavan yhdistyksen kanssa tuntihinnasta, jonka vakuutusyhtiö maksaa vakuuttamiensa ajoneuvojen korjauksesta, ja joiden mukaan tämä hinta riippuu muun muassa siitä, kuinka monta vakuutussopimusta jälleenmyyjä on tehnyt tämän vakuutusyhtiön puolesta vakuutuksenvälittäjänä ja mikä on niiden prosenttiosuus tehdyistä sopimuksista, voidaan katsoa olevan tässä määräyksessä tarkoitettuja ”tarkoitukseen perustuvia” kilpailunrajoituksia, jos näiden sopimusten sisällön ja tavoitteiden sekä niiden taloudellisen ja

oikeudellisen asiayhteyden tapauskohtaisesta ja konkreettisesta tarkastelusta ilmenee, että nämä sopimukset haittaavat jo luonteensa puolesta kilpailun normaalia toimintaa toisella näistä markkinoista.

Allekirjoitukset